

Kansalliskielilautakunta 30.10.2024 § 34

Kansalliskielilautakunnan lausunto vuoden 2025 talousarviosta ja vuosien 2025–2027 taloussuunnitelmasta

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue on kaksikielinen hyvinvointialue, joka tarkoittaa sitä, että suomen- ja ruotsinkielisten asukkaiden ja palvelunsaajien kielelliset oikeudet ja eri kieliryhmien tarpeet on otettava tasapuolisesti huomioon. **Kielellisten oikeuksien toteutuminen on varmistettava kaikilla palvelualueilla ja kaikessa organisaation toiminnassa riippumatta palvelun luonteesta.** Tämä edellyttää oikeuksien huomioimista sekä päätösten ennakoarvioinnissa että niiden toimeenpanossa ja seurannassa. Sama koskee myös talousarviota ja sen sisältämiä ehdotuksia.

Kun sovelletaan hyvinvointialueemme kuutta palvelujen järjestämistä ohjaavaa periaatetta, kansalliskielilautakunta korostaa yhdenvertaisen kaksikielisen palvelun merkitystä. Esimerkiksi kustannustehokkuuden arvioinnissa on ensisijaisen tärkeää varmistaa kaikkien, mukaan lukien kielellisten, oikeuksien toteutuminen ennen päätöksentekoa ja vasta sitten valita kustannustehokkain vaihtoehto.

Palvelustrategian mukaisesti kansalliskielilautakunta pitää myönteisenä, että määrärahoja on varattu muun muassa digitaalisten palveluiden kehittämiseen. **Digitaaliset palvelut täydentävät olennaisesti lähipalveluita, joten on tärkeää varmistaa jo hankintavaiheessa ja käytön aikana, että ne toimivat, kehittyvät ja niitä arvioidaan tasapuolisesti sekä suomeksi että ruotsiksi.**

Kansalliskielilautakunta pitää myönteisenä palvelustrategian kohdan 4.7 ruotsinkielistä palvelua koskevaa tekstiosuutta ja pitää siinä mainittuja toimenpiteitä keskeisinä. Hyvinvointialueen palvelut on järjestettävä siten,

että asukkaat ja palvelun käyttäjät voivat saada palvelua omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi, kaikilla hyvinvointialueen toimialoilla. Tätä vaatimusta ei voida taata parhaalla mahdollisella tavalla, mikä on noussut esiin myös kansalliskielilautakunnan vuosikertomuksessa. Tämä tarkoittaa sitä, että sekä laissa että hallintosäännössä hyväksytyt vaatimus ei toteudu kokonaisuudessaan. On itsestään selvää, että kaikki rakennetut hoitoketjut ovat saatavilla molemmilla kansalliskielillä.

Kansalliskielilautakunta korostaa riittävien määrärahojen varaamisen tärkeyttä ruotsinkielisen yksikön henkilöstöresursseille vuoden 2025 talousarviossa ja taloussuunnitelmassa vuosille 2025–2027. Nykyisiä resursseja on vahvistettava, jotta hyvinvointialue pystyy täyttämään lakisääteiset velvoitteensa ja kansalliskielilautakunnalla olisi riittävät edellytykset hoitaa tehtäviään ja toimintaohjeessa hyväksytyt työtehtävät voitaisiin suorittaa. Lisäksi emme voi painottaa tarpeeksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kansallista erityistehtävää ruotsinkielisten sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisessä koko maassa. **Käännösresursseille on myös osoitettava riittävät määrärahat.** On ensiarvoisen tärkeää, että esimerkiksi tiedotteet ja lomakkeet ovat tasavertaisesti saatavilla suomeksi ja ruotsiksi.

Kansalliskielilautakunta muistuttaa hyvinvointialueen **hyväksytystä kansalliskieliohjelmasta ja sen toimenpiteistä. Ohjelman toteuttamiseksi on varattava riittävästi rahoitusta, mukaan lukien henkilöstön kielikannustimet niille, jotka palvelevat molemmilla kansalliskielillä.**

Teksti, johon yllä viitataan, sisältää myös maininnan, että Raaseporin sairaalan verkostomaisen osaamiskeskuksen kehittämiseen panostaminen on keskeinen osa kansalliskielilautakunnan työtä kielellisten oikeuksien varmistamiseksi. **Raaseporin sairaalalla on tärkeä tehtävä tarjota monipuolisia hoitopalveluita molemmilla kansalliskielillä. Sen toimintaedellytykset on turvattava koko hyvinvointialueella.** Lisäksi osaamiskeskuksessa tehtyjen kehitysprojektien tulokset on hyödynnettävä tehokkaasti.

Vaikka kansalliskielilautakunta ei kommentoi kaikkia toiminnan osa-alueita, se korostaa, että **palveluverkkoa muutettaessa on ensiarvoisen tärkeää tehdä ennakoarvio mahdollisten päätösten vaikutuksista.** **Ennakoarvioiden pohjalta on laadittava toimenpideohjelma, jossa huomioidaan myös kielelliset oikeudet.** Talouden tasapainottamistoimenpiteiden ja vaikutusarvioiden yhteenveto herättää huolta, erityisesti Villa Charlotta ja Seniori-infoa koskevissa kirjauksissa. Kysymys kuuluu, onko kielelliset vaikutukset selvitetty riittävästi. Lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamisessa on ehdottoman tärkeää varmistaa, että palvelut ovat tasapuolisesti saatavilla myös ruotsiksi. Sama koskee kuraattori- ja psykologipalveluita.